

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет педагогічної освіти**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні Вченої ради
Факультету педагогічної освіти
Протокол № 2
Від « 23 » 03 2026 р.
Голова Вченої ради

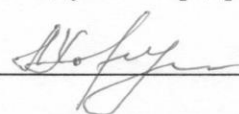

Ольга КОТЕНКО

КОМПЛЕКТ

**тестів та компетентісно орієнтованого завдання до
Додаткового комплексного кваліфікаційного екзамену
«Додатковий комплексний кваліфікаційний іспит»
вибіркового блоку «Дошкільна освіта»**

Галузь знань:	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність:	013 Початкова освіта
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Освітня програма:	013.00.01 Початкова освіта

«РОЗГЛЯНУТО»
на засіданні кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук
(протокол №2 від «18» березня 2026 р.)
Завідувач кафедри

Людмила ХОРУЖА

на засіданні кафедри дошкільної освіти
(протокол №4 від «04» березня 2026 р.)
Завідувач кафедри

Олена ПОЛОВІНА

Київ – 2026

РОЗРОБНИКИ:

Бондаренко Г.Л., гарант ОПП 013 Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри початкової освіти;

Половіна О.А., гарант ОПП 012 Дошкільна освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної освіти;

Вертугіна В.М., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти;

Гарашенко Л.В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти;

Карнаухова А.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;

Кондратець І.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;

Омельяненко Н.В., голова ГО «Асоціація працівників дошкільної освіти», представник роботодавця;

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Додатковий комплексний кваліфікаційний іспит (вибірковий блок «Дошкільна освіта») має міждисциплінарний характер та включає зміст навчальних дисциплін: «Педагогіка дошкільна», «Основи природничо-математичних наук з методикою», «Здоров'язберезувальні технології в дошкільній освіті», «Дитяча література та розвиток мовлення дітей дошкільного віку», «Поліхудожня освіта», «Практикум з ігрової діяльності».

Метою додаткового комплексного кваліфікаційного іспиту (вибірковий блок «Дошкільна освіта») є встановлення відповідності засвоєних студентами спеціальності 013 Початкова освіта рівня знань, системи фахових умінь і навичок, сформованості професійних компетентностей та результатів навчання вимогам Освітньо-професійної програми 013.00.01 Початкова освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта.

Додаткові спеціальні (фахові) компетентності (ДСК)	
ДСК-2.1.	Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості
ДСК-2.2.	Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими
ДСК-2.3.	Здатність до навчання дітей раннього і дошкільного віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки, поваги до національних традицій, звичаїв, народних символів
ДСК-2.4.	Здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку навичок безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі і довкіллі
ДСК-2.5.	Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності, навичок здорового способу життя
ДСК-2.6.	Здатність до організації і керівництва ігровою, художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною діяльністю дітей раннього і дошкільного віку
Додаткові програмні результати навчання (ДПР)	
ДПР-2.1.	Планувати і здійснювати освітню роботу відповідно до програми в тісному контакті з іншими вихователями та спеціалістами установи, вести документацію
ДПР-2.2.	Проводити корекційно-розвиваючу роботу з дітьми раннього і дошкільного віку
ДПР-2.3.	Планувати роботу з батьками з питань виховання дітей у сім'ї, залучати їх до активної співпраці

Додатковий комплексний кваліфікаційний іспит (вибірковий блок «Дошкільна освіта») проводиться у комбінованій формі: комп'ютерне тестування («Педагогіка дошкільна») та усна розгорнута відповідь на компетентнісно-орієнтоване завдання («Основи природничо-математичних наук з методикою», «Здоров'язберезувальні технології в дошкільній освіті», «Дитяча література та розвиток мовлення дітей дошкільного віку», «Поліхудожня освіта», «Практикум з ігрової діяльності»).

Комп'ютерне тестування включає 40 тестових завдань різних типів, а саме:

- тести з єдиною правильною вибірковою відповіддю (у вигляді слова, фрази тощо);
- тести з декількома правильними відповідями;
- тести, що складаються з питань, що мають дві відповіді, одна, з яких правильна, а інша – хибна;
- тести на визначення відповідності

За правильну відповідь на кожне із 40 тестових завдань студент отримує 2 бали. Загальна кількість балів, які можна максимально отримати за правильне виконання тестів цього блоку становить 80 балів.

Шкала і критерії оцінювання тестових завдань

Підсумкова кількість балів (max – 80)	Критерії оцінювання	
	Обсяг виконаних завдань (%)	Кількість правильних відповідей
75 - 80	кількість правильно виконаних тестових завдань становить не менше 94% від загальної кількості відповідей;	36-40
69 - 74	кількість правильно виконаних тестових завдань становить не менше 86 - 93% від загальної кількості відповідей;	31-35
60 - 68	кількість правильно виконаних тестових завдань становить не менше 75 - 85% від загальної кількості відповідей	26-30
51 - 59	кількість правильно виконаних тестових завдань становить не менше 64 - 74% від загальної кількості відповідей	23-25
40 - 50	кількість правильно виконаних тестових завдань становить не менше 50 - 63% від загальної кількості відповідей	20-22
0 - 39	кількість правильно виконаних тестових завдань становить менше 50% від загальної кількості відповідей; низький рівень знань	1-19

Усна відповідь на компетентісно-орієнтоване завдання високого рівня складності (питання аналітико-конструктивного змісту, розв'язання педагогічної ситуації) оцінюється від 1 до 20 балів (загальна кількість балів, які можна максимально отримати за правильне виконання завдання – 20 балів).

Оцінювання компетентісно-орієнтованого завдання здійснюється з урахуванням таких показників: методична компетентність; уміння розкривати на конкретних прикладах органічну єдність теорії і практики; на основі аналізу педагогічної ситуації обґрунтовувати власні висновки та будувати систему переконливих доказів; здатність творчо та оперативно обирати способи дій з огляду на конкретний приклад з майбутнього фаху.

**Шкала і критерії оцінювання усної відповіді
на компетентнісно орієнтоване завдання з фахових методик**

К-ть балів	Критерії
17 - 20 балів	Відповідь правильна, обґрунтована, осмислена, свідчить про глибоке і міцне засвоєння програмного матеріалу. Відповідь представлено у формі послідовного, грамотного і логічно стрункого висловлювання. Презентовано уміння правильно обґрунтовувати прийняті рішення, наводити аргументовані висновки, будувати систему переконливих доказів у процесі вирішення професійно орієнтованої проблеми, тісно пов'язувати із завданнями та майбутньою професійною діяльністю, вільно виконувати практичні завдання, не зазнавати труднощів при видозміні завдання аналітико-конструктивного змісту. Відповідь відзначається оригінальністю, баченням протиріч, причинно-наслідкових зв'язків
13 - 16 балів	Відповідь правильна, достатньо обґрунтована та осмислена, але має окремі неточності, свідчить про тверде знання програмного матеріалу. Відповідь представлено у формі послідовного і повного висловлювання. Презентовано власну позицію. Відповідь характеризує уміння правильно використовувати теоретичні положення у процесі вирішення професійно орієнтованої проблеми, володіння необхідними уміннями й навичками для виконання практичного завдання
9 - 12 балів	Відповідь представлено у формі достатньо повного висловлювання з елементами самостійних суджень щодо вирішення професійно орієнтованої проблеми, але порушено послідовність викладу матеріалу. У відповіді простежуються недостатньо правильні формулювання, що свідчить про засвоєння основного програмного матеріалу. Відповідь характеризується умінням застосовувати знання в практичній діяльності, але супроводжується труднощами при виконанні практичного завдання
5 - 8 балів	Відповідь наближено до норми. Відповідь фрагментарна, характеризує уміння частково застосовувати знання в практичній діяльності, супроводжується неточностями та труднощами, припусканням суттєвих помилок при виконанні практичного завдання, що свідчить про незнання значної частини програмного матеріалу. Висновки недостатньо чіткі
1 - 4 бали	Відповідь характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні, без аргументації. Висновки нечіткі або відсутні. Відповідь демонструє нечіткі уявлення про способи вирішення професійно орієнтованої проблеми

Оцінка за екзамен виводиться як сума балів за складання тестів (максимально – 80 балів) та усний захист письмової відповіді на компетентнісно орієнтоване питання (усна відповідь – максимально 20 балів). Підсумкова оцінка за екзамен становить максимально 100 балів.

Шкала оцінювання додаткового кваліфікаційного екзамену

Обсяг виконаних завдань (%)	Кількість балів	Рейтингова оцінка	Значення оцінки
90% – 100%	90-100	A	Відмінно

82% – 89%	82-89	B	Добре
75% – 81%	75-81	C	Добре
69% – 74%	69-74	D	Задовільно
60% – 68%	60-68	E	Задовільно
Менше 60%	Не здано	-	-

Шкала оцінювання екзамену

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – високий рівень знань (умінь) / виконання, з можливими незначними недоліками (помилками)
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) / виконання, без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) / змістовна робота, з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) / виконання, зі значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімальний можливий допустимий рівень знань (умінь) / виконання для подальшого навчання або професійної діяльності
F	35-59 балів	Незадовільно – низький рівень знань, недостатній для подальшого навчання або професійної діяльності

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА

Дитинство як соціально-педагогічне явище

Значення дошкільного дитинства у становленні особистості дитини. Цінності дошкільної освіти. Вікова періодизація дошкільного дитинства. Врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей в організації освітнього процесу закладу дошкільної освіти. Інтеграція сімейного та суспільного виховання в системі дошкільної освіти.

Мета і завдання дошкільної освіти

Мета і завдання різнобічного розвитку дітей дошкільного віку. Загальна характеристика складових частин виховання, їх завдання, зміст, методи. Єдність і взаємозв'язок складових частин виховання. Формування базових якостей особистості дошкільника в процесі виховання. Становлення компетентностей дітей дошкільного віку.

Творчі ігри

Творчі ігри, їх особливості, види. Творчі сюжетно-рольові ігри, їх своєрідність та значення у вихованні дітей. Стадії розвитку сюжетно-рольової гри дітей дошкільного віку. Особливості організації та керівництва сюжетно-рольовими іграми дітей в різних вікових групах. Театралізовані ігри, їх особливості та освітньо-виховне значення. Види театралізованих ігор: режисерські та драматизації. Педагогічне керівництво театралізованими іграми. Будівельно-конструкційні творчі ігри, їх своєрідність та освітньо-виховне значення. Умови виникнення будівельних ігор. Керівництво будівельно-конструкційними іграми в різних вікових групах. Роль вихователя у розвитку ігрової діяльності дітей.

Дидактичні ігри

Дидактичні ігри, їх своєрідність та освітньо-виховне значення. Функції дидактичних ігор. Класифікація дидактичних ігор. Особливості організації та керівництва дидактичними іграми в різних вікових групах. Комп'ютерна гра як різновид дидактичної гри. Поняття про комп'ютерно-ігровий комплекс. Комп'ютерні ігри-заняття. Педагогічні, гігієнічні вимоги до обладнання комп'ютерно-ігрового середовища.

Зміст та методи дошкільної освіти

Особливості змісту дошкільної освіти. Варіативність програмового забезпечення дошкільної освіти. Впровадження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти). Поняття та класифікація методів дошкільної освіти, їх характеристика.

Форми організації освітньої діяльності у закладі дошкільної освіти

Поняття про форми організації освітньої діяльності дітей дошкільного віку. Варіативність форм організованої розвивальної діяльності: дидактична гра, екскурсія в природне і соціальне довкілля, заняття, спостереження у повсякденні, елементарні досліди, індивідуальна робота, гурткова(студійна, секційна) робота, їх характеристика.

Взаємодія сім'ї і закладу дошкільної освіти у вихованні дітей

Функції сім'ї. Завдання закладу дошкільної освіти в роботі з сім'єю. Складові педагогічної взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї. Умови успішної співпраці закладу дошкільної освіти з сім'єю. Форми співпраці закладу дошкільної освіти з сім'єю. Планування роботи з родиною вихованців.

Наступність дошкільної та початкової освіти

Наступність і перспективність в системі безперервної освіти. Характеристика змісту та основних компонентів готовності дітей до шкільного навчання. Зміст, форми організації співпраці закладу дошкільної освіти і початкової школи. Соціально-психологічна адаптація дитини до школи.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна

1. Поніманська Т. І. *Дошкільна педагогіка*: Підручник. 4-те вид., перероблене. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с. (Альма-матер).
2. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція : наказ міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

Додаткова

1. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження / Упоряд.: О.Г Косенчук, І.М. Новик, О.А. Венгловська, Л.В. Куземко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240 с.
2. *Дитина*: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л. Богініч, [та ін.]; наук. ред.: Г.В. Беленька; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2020. 440 с.
3. Закон України «Про дошкільну освіту Документ 3788-IX (2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
4. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» : Наказ Міністерства економіки України від 19 жовтня 2021 року № 755-21. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osvity>.
5. Рогальська Н.В. Педагогіка дітей раннього віку: навч.-методич. посіб. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2015. 150 с.

ОСНОВИ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК З МЕТОДИКОЮ

Сучасні наукові розвідки щодо цілісного розвитку дитини (Г. Беленька, І. Зязюн, О. Кононко, С. Ладивір, Т. Піроженко). Реалізація міжособистісного партнерства дитини і дорослого у провідних видах діяльності раннього й дошкільного періоду життя: безпосередньо-емоційне спілкування, предметно-маніпулятивна діяльність, ігрова діяльність.

Інтеграція як дидактичний принцип. Види інтеграції. Інтегратори як точки відліку і ключові позиції, що об'єднують інформацію про довкілля, сприйняту дитиною. Види інтеграторів. Використання вихователем природи як інтегратора у формуванні системи знань про довкілля.

Методи та прийоми формування логіко-математичних уявлень дітей дошкільного віку. Класифікація методів та прийомів формування логіко-математичних уявлень дітей дошкільного віку: за джерелом отримання інформації (наочні, словесні, практичні), за способом подання інформації (безпосередні та опосередковані). Вправи сенсорно-пізнавального спрямування.

Спостереження в довкіллі як основний метод отримання інформації та розвитку критичного мислення. Екскурсія як метод навчання і форма організації освітнього процесу. Експериментування з об'єктами та явищами

природи як метод розвитку пізнавальної активності дитини. Відмінність методів спостереження та експериментування. Дидактичні ігри як метод навчання дітей дошкільного віку. Види дидактичних ігор: з предметами, картинками, словесні. Аналіз розвивального характеру ігор з природним матеріалом (вода, пісок, сніг, листя, плоди). Роль будівельно-конструктивних ігор дітей у формуванні уявлень про простір, величину, форму предметів. Моделювання як метод природничо-математичного розвитку дітей дошкільного віку. Види моделей для дітей (графічні, об'ємні, образні тощо). Бесіди з дітьми. Вітчизняна та перекладна література природничо-математичного змісту для дітей (напрямок «нон-фікшн»).

Прийоми навчання обстеження і порівняння предметів в молодшому і старшому дошкільному віці. Специфіка використання прийомів накладання і прикладання при формуванні математичних понять: форма, кількість, величина. Прийоми: запитання, пояснення, порівняння, серіація.

Зміст та методика роботи з дітьми різних вікових груп в контексті логіко-математичного розвитку. Сенсорний розвиток в ранній період дитинства як основа розумового розвитку дитини. Завдання сенсорного розвитку. Використання природного та створення предметного розвивального середовища в ЗДО. Особливості розвивального середовища в різних вікових групах: види, структура, наповнення та змінюваність. Методика роботи з дітьми раннього і молодшого віку. Методика роботи з дітьми середнього та старшого дошкільного віку

Форми організації освітнього процесу в ЗДО в контексті природничо-математичного розвитку дітей дошкільного віку. Сучасні підходи до організації освітнього процесу в ЗДО. Повсякденна побутова діяльність дітей як джерело отримання знань з основ природничо-математичних наук. Взаємодія та експериментування з природними й штучними матеріалами – водою, милом, олією, фарбами, ґрунтом, рослинами тощо. Прогулянка як форма організації роботи з природничо-математичного розвитку. Дизайн дитячого майданчика у реалізації завдань формування природничо-математичних уявлень у дітей дошкільного віку: обладнання, озеленення, екологічна стежина. Різноманітність та доцільність використання методів і прийомів на прогулянці: наочне моделювання, ігрові методи (дидактичні ігри логіко-математичного, природничого характеру). Практично-діяльнісний підхід до організації природничо-математичного пізнання на прогулянці. Екскурсія – особлива форма організації освітнього процесу. Екскурсії та віртуальні подорожі в природничо-математичному розвитку. Планування екскурсій. Особливості проведення екскурсій природничо-математичного змісту. Види екскурсій. Структура екскурсій природничо-математичного змісту. Віртуальні подорожі з елементами природничо-математичного змісту. Заняття як одна з форм освітнього процесу в ЗДО. Види занять: комплексні, комбіновані, тематичні та інтегровані заняття природничо-математичного змісту в ЗДО. Вимоги до сучасного заняття. Структура занять. Педагогічний дизайн заняття. Типи занять. Проектна діяльність в ЗДО. Тематика і зміст освітніх проектів в ЗДО. Структура проекту. Оцінювання результатів проектної діяльності.

Індивідуальні форми роботи в контексті природничо-математичного

розвитку.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Актуальність проблеми формування компетентності у дітей дошкільного віку в галузі здоров'я та фізичного розвитку, проблеми фізичної підготовки дітей до навчання у школі (Т. Андрющенко, О. Богініч, Е. Вільчковський, Н. Денисенко, О. Курок, Н. Левінець, Н. Лісневська та ін.). Особливості розвитку дитини в процесі реалізації освітньої лінії «Особистість дитини» Базового компонента дошкільної освіти як Державного стандарту дошкільної освіти України (2021).

Характеристика оздоровчих, освітніх та виховних завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку. Обумовленість завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку анатомічними і психофізіологічними особливостями їхнього організму. Комплексний підхід у реалізації завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку. Закономірності фізичного розвитку дітей дошкільного віку: інтенсивність та нерівномірність розвитку основних систем організму у перші шість років життя, інтенсивність фізичного розвитку, висока пластичність та чутливість по відношенню до подразників зовнішнього середовища; напруженість процесів обміну речовин; єдність і взаємозв'язок фізичного та психічного розвитку дітей.

Характеристика засобів фізичного виховання дошкільників: сили природи (сонце, повітря і води), гігієнічні фактори (розпорядок процесів життєдіяльності, харчування, особиста та громадська гігієна), фізичні вправи.

Специфіка реалізації принципів навчання у фізичному вихованні дітей. Методи і прийоми навчання дітей фізичних вправ. Співвідношення дидактичних методів і прийомів навчання на різних етапах формування рухової навички у дітей дошкільного віку.

Види основних рухів та їх характеристика (ходьба, біг, лазіння, стрибки, метання, вправи у рівновазі). Зміст та методика навчання основних рухів дітей дошкільного віку. Класифікація загальнорозвивальних вправ. Методика проведення загальнорозвивальних вправ з дітьми дошкільного віку.

Характеристика рухливих ігор як засобу та методу фізичного виховання дітей дошкільного віку. Класифікація рухливих ігор. Особливості методики проведення рухливих ігор з дітьми дошкільного віку: вибір рухливих ігор, ускладнення та варіативність рухливих ігор, створення ситуативного інтересу до гри, пояснення змісту та правил гри, прийоми розподілу ролей у грі, регулювання фізичного навантаження, підведення підсумків та оцінка діяльності дітей. Ігрові вправи у системі фізичного виховання дітей дошкільного віку. Українські народні рухливі ігри як дійовий засіб всебічного розвитку дітей дошкільного віку. Види ігор та їх характеристика: сезонно-обрядові, побутові, ігри забави, ігри-ловитки. Використання рухливих ігор в освітньому процесі ЗДО.

Фізкультурні заняття в системі фізичного виховання дітей дошкільного віку: значення, типи, структура. Способи організації дітей для виконання

основних рухів на занятті з фізичної культури. Методика проведення фізкультурних занять у різних вікових групах. Шляхи регулювання фізичних, емоційних та психічних навантажень під час заняття. Особливості організації та методики проведення занять з фізичної культури на повітрі.

Види фізкультурно-оздоровчих заходів. Особливості методики проведення ранкової гімнастики в різних вікових групах. Види гімнастики після сну, особливості проведення різних видів гімнастики після сну. Фізкультурні хвилинки та фізкультурні паузи як засіб підвищення працездатності дітей у процесі розумової діяльності. Варіанти проведення фізкультурних хвилинки і фізкультурних пауз.

Поняття про активний та пасивний руховий режим. Форми активного відпочинку у системі фізичного виховання дітей дошкільного віку. Варіанти фізкультурних розваг. Дні здоров'я як засіб залучення дітей до різних видів рухової діяльності. Індивідуальна робота з дітьми з фізичного виховання, її мета, зміст, організація, методика проведення. Організація самостійної рухової діяльності дітей дошкільного віку.

Реалізація дидактичних принципів при розподілі програмового матеріалу з фізичного виховання у перспективному плані. Характеристика форм роботи з батьками з питань фізичного виховання та оздоровлення дітей.

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА ТА РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Методологічні засади дошкільної лінгводидактики. Закономірності і принципи розвитку мовлення дітей раннього та дошкільного віку. Мета та завдання розвитку мовлення дітей. Завдання, зміст, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку. Освітній напрям «Мовлення дитини» у Державному стандарті дошкільної освіти (2021), освітній програмі «Дитина» (2020). Індивідуальні особливості дітей дошкільного віку в мовленнєвій діяльності.

Сутність і характеристика художньо-мовленнєвої діяльності. Функції художньої літератури. Завдання, зміст, методи і прийоми роботи з художньою літературою. Прояви мовленнєвої творчості дітей. Форми організації художньо-мовленнєвої діяльності. Методика роботи з казкою. Методика роботи з поетичними творами. Аналіз літературних творів для дітей раннього і дошкільного віку. Осередок книги.

Становлення мовлення дітей від народження до року життя. Характеристика мовлення і методика розвитку мовлення дітей другого-третього року життя. Характеристика мовлення і методика розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку. Реалізація принципу інтеграції в методиці. Методика читання і розповідання дітям творів художньої літератури. Аналіз художніх творів для дітей молодшого віку. Мовленнєві ігри за змістом творів художньої літератури.

Характеристика мовлення дітей п'ятого-шостого років життя. Методика формування звукової культури мовлення, розвитку словника та формування граматичної правильності мовлення дітей зазначеного віку. Методика розвитку

діалогічного мовлення дітей п'ятого-шостого років життя. Планування й організація художньо-естетичного спілкування. Етичні полілоги й діалоги з дітьми дошкільного віку. Методика розвитку монологічного мовлення дітей п'ятого-шостого років життя. Різні типи дитячих розповідей: на основі сприймання, по пам'яті, за уявою. Переказування літературних творів дітьми старшого дошкільного віку. Аналіз літературних творів для дошкільників. Особливості театральньо-мовленнєвої діяльності з дітьми дошкільного віку. Пластичні та інтонаційні етюди, інсценізація за змістом літературних творів.

ПОЛІХУДОЖНЯ ОСВІТА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сутність поліхудожнього виховання. Завдання та принципи поліхудожньої освіти дітей дошкільного віку. Основні функції в освітньому процесі ЗДО. Мистецько-творча компетентність в ЗДО.

Сутність технологій у поліхудожньому вихованні дітей дошкільного віку. Використання сучасних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку (інтерактивні, ігрові, арттерапевтичні, музейні, медіа).

Форми організації художньо-продуктивного образотворення. Види занять з художньо-продуктивного образотворення. Нетрадиційні підходи до організації художньо-продуктивного образотворення. Мистецькі проекти.

Стимулювання художньо-продуктивного образотворення у дітей дошкільного віку (на основі досліджень К.Демчик, О.Дронової, В.Котляра, О.Половіної, О.Саприкіної, Г.Сухорукової). Методи та прийоми ознайомлення дітей з художньо-продуктивного образотворення. Ілюстративні методи та прийоми навчання: спостереження, його види, обстеження предметів, використання природи, репродукцій художніх картин, дидактичних картин, орієнтирів (дидактичних, варіативних, стильових), показу способів зображення (повного часткового, фронтального, індивідуального). Словесні методи і прийоми навчання: пояснення, бесіда, запитання, художнє слово (вірші, приказки, загадки, прислів'я), вказівки. Аналіз та оцінка дитячих робіт. Види оцінок: загальна позитивна, диференційована, самооцінка, взаємооцінка. Практичні методи: вправлення в малюванні, ліпленні, аплікації, конструюванні, складанні описових розповідей за репродукціями художніх картин, моделювання композиції, тощо. Поєднання різних методів та прийомів в залежності від мети, віку та досвіду дітей. Гігієнічні та естетичні вимоги до проведення форм роботи з образотворчої діяльності. Форми ознайомлення дітей з образотворення: заняття, майстерні, проекти, художньо-педагогічне спілкування. Види занять: за матеріалом (малювання, ліплення, аплікація), за способом зображення (за уявою, з природи, на пленері). Підготовка до організації художньо-продуктивного образотворення дітей дошкільного віку.

Планування художньо-продуктивного образотворення з врахуванням вікових особливостей дитини. Гігієнічні та естетичні вимоги до проведення форм роботи з художньо-продуктивного образотворення. Формування інтересу до естетичної діяльності у дітей молодшого дошкільного віку на основі досліджень А. Бакушинського. Створення умов для емоційно-піднесеного

настрою на заняттях з художньо-продуктивного образотворення. Відображення явищ та предметів довкілля у різних видах художньо-продуктивного образотворення (малювання, ліплення, аплікація). Властивості зображувальних засобів. Зображувальні матеріали. Формування уявлень про засоби виразності у малюванні (колір, форма, композиція). Використання нетрадиційних технік малювання у роботі з дітьми 3 та 4 року життя. Прийоми ліплення, ускладнення прийомів ліплення у відповідності до вікових особливостей дітей 3-4 р.ж. Навчання дітей молодшого дошкільного віку основам аплікації: гігієнічні вимоги, ускладнення методів та прийомів, тематика.

Організація театралізованої діяльності в різних вікових групах. Акторське тренування. Засоби образної та емоційної виразності. Міміка та пантоміма. Інтонація. Дитячий варіант «аутотренінгу». «Гра для себе». Акторські здібності дітей дошкільного віку. Керівництво театралізованою діяльністю. Організація і проведення театральних вистав у закладі дошкільної освіти. Драматизація та інсценування художніх творів. Напрями ознайомлення дітей дошкільного віку з театральним мистецтвом (безпосереднє; опосередковане (розповіді, альбоми, радіо, грамзапис, телевізор, комп'ютер; самостійна художня діяльність). Ознайомлення дітей з театром як культурною установою. Таємниці театральних професій. Правила поведінки в театрі. Планування театралізованої діяльності в роботі вихователів.

Психолого-педагогічні основи музичного виховання дітей дошкільного віку (Н. Ветлугіна, О. Іваненко, Р. Зінич, І. Рудченко, Р. Савченко, С. Шоломович). Музичні здібності та задатки. Поняття «музикальність». Розвиток музичних здібностей. Види музичної діяльності дітей дошкільного віку. Показники компетентності дошкільника у світі музики.

ПРАКТИКУМ З ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Показники ігрової компетентності. Створення умов для формування ігрової компетентності дошкільника. Характеристика ігрової компетентності дитини відповідно до Стандарту БКДО-2021. Значення теорії ігрової діяльності дітей для дошкільної освіти. Визначення вихідних позицій теорії ігрової діяльності. Характеристика вихідних теорій сучасної наукової інтерпретації ігрової діяльності (Л.Артемова, Р. Жуковська, Т. Маркова, Н. Михайленко, Е.Костяшкін, Б.Кобзар, О.Огородніков, К.Агафонова, Л.Веденісова, Р.Зіміна, В.Чубенко та ін.).

Основні складові педагогічної теорії ігрової діяльності дітей як системна цілісність. Структура ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Характеристика структурних компонентів ігрової діяльності (мотиваційний, цільовий, змістовий, процесуально-операційний, контрольно-оцінний, результативний). Середовище як об'єктивна умова розгортання гри. Вплив середовища на гру. Функції ігрової діяльності. Характеристика тенденцій розвитку ігрової діяльності в онтогенезі. Об'єктивні закони та закономірності, за якими розгортається гра. Критерії класифікації ігор дітей. Теорія ігрової діяльності дітей її прикладному педагогічному значенні.

Сутність класифікації ігор дітей дошкільного віку та її педагогічне значення. Проблема класифікації дитячих ігор в історії вітчизняної педагогіки. Структура гри як критеріальна основа класифікації ігор дітей. Класифікація ігор відповідно до Стандарту БКДО-2021: «Граємо разом з дорослими», «Граємо самостійно».

Вплив наукового потенціалу в Україні на створення низки освітніх програм для дошкільних навчальних закладів, у яких уже означено проблему ігрової діяльності дітей дошкільного віку.

Мета і завдання роботи дошкільних навчальних закладів у чинних програмах, які рекомендовано Міністерством освіти і науки України.

Аналіз нормативно-правових документів, що розкривають особливості організації ігрової діяльності дітей в різних вікових групах в умовах ЗДО.

Діагностичні методики для виявлення ігрових умінь та ігрових навичок дітей дошкільного віку. Особливості добору методик та способи їх обробки. Вимоги до складання протоколу спостережень за процесом ігрової діяльності, складання протоколу бесіди за тематикою гри.

Діагностика міжособистісних стосунків дітей в процесі гри. Особливості діагностування дітей різного віку.

Теоретичні основи побудови перспективного та календарного плану роботи вихователя. Види планування. Особливості включення в перспективний план роботи з організації ігрової діяльності. Складання тематичного плану роботи з організації ігрової діяльності. Вимоги до планування роботи з організації ігрової діяльності дітей в різних вікових групах.

Мобільне предметно-ігрове розвивальне середовище в ЗДО. Педагогічна доцільність створення предметно-ігрового розвивального середовища. Ігровий простір ЗДО, зміст та його складники.

Характеристика основних компонентів ігрового простору в різних вікових групах відповідно до чинних нормативно-правових документів.

Види ігор дітей раннього віку. Вимоги до підбору ігор та ігрових атрибутів для дітей раннього віку. Особливості створення ігрового простору для дітей раннього віку.

Методика організації ігор різного типу в роботі з дітьми раннього віку. Особливості розвитку ігрових дій дітей раннього віку. Методика добору розвивальних ігор відповідно до індивідуальних особливостей дітей раннього віку.

Особливості розвитку творчих ігор в дошкільному дитинстві. Педагогічний супровід творчих ігор дітей дошкільного віку. Система педагогічних методів і прийомів керівництва. Забезпечення продуктивного функціонування всіх структурних компонентів ігрової діяльності. Методика керівництва сюжетно-рольовими, театралізованими та конструктивно-будівельними іграми дітей дошкільного віку.

Роль ігор з правилами в навчанні та вихованні дітей дошкільного віку. Особливості педагогічного супроводу ігор з правилами. Етапи засвоєння правил дітьми дошкільного віку. Методика керівництва дидактичними та рухливими іграми дітей дошкільного віку.

Типологія та класифікація українських народних ігор. Символіка

української народної гри. Особливості підбору українських народних ігор в роботі з дітьми дошкільного віку.

Методика організації українських народних ігор в різних вікових групах.

Аналіз поняття «квест». Типологія ігрових квестів: лінійний, штурмовий, комбінований. Особливості створення квестових маршрутів для дітей різного віку. Вимоги до квестових завдань та їх структура. Особливості створення ігрових підказок та їх розташування. Методика проведення ігрових квестів з дітьми різних вікових груп.

Аналіз поняття «гра-стратегія». Структура гри-стратегії та етапи її організації. Вимоги до проблематики ігор. Особливості підготовчої роботи до гри-стратегії. Особливості організації ігор-стратегій з дітьми дошкільного віку в умовах ЗДО. Складання плану розгортання гри-стратегії.

Аналіз поняття «інклюзія». Особливості роботи вихователя в інклюзивних групах. Вимоги до організації ігрової діяльності дітей з особливими освітніми потребами. Організація ігрового середовища в інклюзивних групах. Вимоги до особистості педагога.

Рекомендовані джерела

Основні:

1. Беленька Г.В., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи: *серія навчально-методичних посібників* Діти четвертого року життя (молодший дошкільний вік), 2018. Діти п'ятого року життя (середній дошкільний вік), 2016. Старший дошкільний вік, 2013. Київ. Генеза,. (Настільна книжка вихователя).

2. Богуш А., Н. Гавриш, Т. Котик Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. *Підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти* К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. 304 с.

3. Брежнєва, О. Г. Математичний розвиток дошкільників: теорія і технологія. (*Монографія*). Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні. 2018. 481 с.

4. Бурова А.П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 296 с.

5. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: *Навч. посіб.* Суми: ВТД «Університетська книга», 2025. 468 с.

6. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. *Навчально-методичний посібник*. Видавництво "Ранок", Харків, 2021. 240 с.

7. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років. Наук. кер. проекту О.П.Турунцев; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред.: О.А.Половіна, І.В.Кондратець Мін. осв. і науки України, Київ. столич. ун-т ім. Б.Грінченка, 2025. 428с.

8. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.

9. Половіна О., Кондратець І. Артосвіта: навчально-методичний посібник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ. столич. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2024. 700 с.
URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/50817/1/O_Polovina_I_Kondratets_Art_o_svita_2024.pdf

10. Сухар В.Л. Конструювання в закладах дошкільної освіти. *Серія навч-метод посібн.* Молодший та середній вік. Старший вік 2018. Харків: Вид-во «Ранок»

11. Художня праця та основи дизайну: *навч. посіб.* / С. І. Матвієнко. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 201 с.

12. Щербакова К.Й., Брежнева О.Г. Теорія і методика логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку. *Навчальний посібник.* Мелітополь. Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2015. 200 с.

Додаткові:

1. Бас О. Креативні дітки: конструювання, квілінг, орігамі, аплікація, кірігамі, ліплення: для дітей дошк. та та мол. шк. віку. Львів, 2014. 123 с.

2. Богініч О. Л. Фізичне виховання дітей дошкільного віку засобами гри. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. 126 с.

3. Богуш А.М., Н.В. Гавриш, О.В Саприкіна. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку. *Підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти.* К. Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.

4. Богуш А.М., Гавриш Н.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: *Підручник.* К.: Видавничий дім «Слово», 2013. 670 с.

5. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень: *навч.посіб.* Кременчук. ПП «Бітарт», 2019. 96 с.

6. Загальнотеоретичні основи природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку. *Навчальний посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта»* А. В. Сазонова. К. Видавничий Дім «Слово», 2010. 248 с.

7. Зайцева, Л. І. Формування логіко-математичної компетентності дітей 6-го року життя. *Навчально-методичний посібник.* Київ. ТОВ Праймдрук. 2012. 144 с.

8. Крутій К. Л., Стеценко І. Б. Блоково-тематичне планування освітньої діяльності з дітьми молодшого дошкільного віку за альтернативною програмою формування культури інженерного мислення в дошкільників «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт». Запоріжжя. ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2018. 160 с.

9. Маричева О.Б., «STREAM-освіта в дошкільному закладі. Система роботи з формування у дітей інженерного мислення». *Навчально-методичний посібник.* Вінниця. ММК, 2017. 47с.

10. Методичні рекомендації до програми Дитина. Авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред.: О. А. Половіна, І.

В. Кондратець; Київ. столич. ун-т ім. Б.Грінченка, 2025. 556 с.

11. Піроженко Т.О., Карасьова К.В. Ігрова діяльність дошкільника. Старший дошкільний вік: *навч-метод. посіб.* К. Генеза, 2014. 96 с.

12. Половіна О. Партнерство музичного керівника та вихователя. *Музичний керівник*. 2021. № 4. С. 4-7 <https://emuzker.mcfir.ua/884553>

13. Половіна О. Як побачити красу, або Ознайомлюємо дітей зі світом мистецтва. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2021. № 4. С. 4-9 <https://emetodyst.mcfir.ua/884037>

14. Половіна О. Освітня взаємодія по-новому: аналізуємо, аргументуємо, апробуємо. *Музичний керівник*. 2021. № 8. С. 4-12

15. Половіна О. Освітня взаємодія по-новому: артпроекти. *Музичний керівник*. 2021. № 9. С. 11-16 <https://emuzker.mcfir.ua/919023>

16. Половіна О. Граємо, фантазуємо, творимо! Або Артїгри в дитячому садку. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2021. № 11. С. 4-9

17. Фізичне виховання, основи здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку: *навч.-метод. посіб.* О. Л. Богініч, Н. В. Левінець, Л. В. Лохвицька, Л. А. Сварковська. К. Генеза, 2013. 127 с.

18. Школа ігромайстерності. *Метод. матеріал* М. Шуть. К. Видавничий дім «Шкільний світ» Видавництво Л. Галіцина, 2006. 128 с. (Б-ка «Шкільного світу»).

ОРІЄНТИРИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

1. Із поданого переліку оберіть дві особливості трудової діяльності дітей дошкільного віку:

- А. Зв'язок з грою.
- Б. Наявність суспільно-значущого результату.
- В. Виховна значущість праці дітей.
- Г. Оволодіння навичками професійної діяльності.

2. Встановіть відповідність між віковим періодом провідною діяльністю:

А. Період немовляти	Безпосереднє емоційне спілкування
Б. Раннє дитинство	2. Предметно-маніпулятивна діяльність
В. Дошкільний вік	3. Сюжетно-рольова гра
Г. Молодший шкільний вік	4. Навчально-пізнавальна діяльність

3. Чи правильним є твердження, що навчання – це провідний вид діяльності дітей дошкільного віку?

- А. Так.
- Б. Ні.

4. Проаналізуйте педагогічну ситуацію:

Під час гри «в сім'ю» п'ятирічний Віталік говорить Іринці: «Коли мені подзвонять по телефону скажи, що мене не має вдома».

Визначте оптимальний варіант реакції педагога:

- А. Виразити своє занепокоєння батькам Віталіка в індивідуальній бесіді.
- Б. Не реагувати на репліку Віталіка.
- В. Вихователю через взятю на себе роль з'ясувати присутність Віталіка «вдома».
- Г. Зупинити гру і звинуватити Віталіка в тому, що він говорить неправду.

ОРІЄНТИРИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ІЗ ФАХОВИХ МЕТОДИК

1. Вкажіть правильну відповідь.

У якій віковій групі доцільним буде таке пояснення вправи: «Подивіться, я покажу, як ходять велетні широким кроком і як ходять карлики дрібним кроком. Руки вільно, спинка рівна. Роблю широкі кроки, переступаючи з обруча в обруч. Після останнього обруча повертаю праворуч, до вікна, йду поряд з обручами дрібними кроками».

- А I молодша група
- Б II молодша група
- В середня група
- Г старша група

2. Чи вірним є твердження, що фізкультхвилинки проводяться у заключній частині мовленнєвого заняття?

- А Так
- Б Ні

3. Вкажіть правильні відповіді.

Із поданого переліку виберіть основні властивості часу.

- А Постійність
- Б Об'єктивність
- В Плинність
- Г Безповоротність
- Д Оберненість

4. Встановіть відповідність між завданнями роботи з формування граматичного мовлення та їх змістом.

А) Освоєння морфологічної системи рідної мови	2. Побудова різних типів речення та узгодження їх у зв'язному тексті
Б) Оволодіння синтаксичною стороною	1. Зміна за родами, числами, особами та часом.
В) Оволодіння способами словотворення	3. Повідомлення знань про деякі норми утворення форм слів

5. Вкажіть правильні відповіді.

Із поданого переліку оберіть три правильні педагогічні умови поліхудожньої освіти:

- А вихід за рамки одного виду мистецтва;
- Б опора на вікові особливості дітей;
- В взаємодія та співробітництво дітей та педагогів;
- Г інтерактивні форми роботи з дітьми;
- Д вміння чути, бачити, рухатися та спілкуватися.

ОРІЄНТИРИ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ ІЗ ФАХОВИХ МЕТОДИК

1. Розв'яжіть педагогічну ситуацію: Вихователька попросила маму однієї дитини вивчити вірш до святкової розваги. У відповідь отримала слова вибачення і нарікання на нестачу часу. Сплануйте індивідуальну освітню взаємодію вихователя з дитиною з метою допомоги у вивченні вірша (врахуйте прийоми мнемотехніки, візуалізації, інтонування, звуковимови і дикції тощо).

2. Створіть ескіз (схематичну модель) освітньо-естетичного середовища в закладі дошкільної освіти.

3. Складіть картотеку ігор (ігри-наслідування, ігри-емпатії, ігри-імітації тощо) для підготовки дітей дошкільного віку до театралізованої діяльності за казкою Наталі Забіли «Про курочку, півника та хитру лисичку» для дітей 4-5 років.

4. Вихователька бачила в сусідньому ЗДО, як діти цікаво гралися в рибалок. Для того, щоб перенести цю гру в свою групу, вона сама зробила рибальські снасті і запропонувала дітям тему гри. Гра не вийшла, виховательці весь час доводилося підказувати дітям, що робити далі.

Завдання: Поясніть, чому не вийшла гра? Як зробити, щоб у грі всі діти були активними, могли виконувати і головні, і другорядні ролі? Запропонуйте алгоритм роботи для підготовки до запропонованої гри.

5. Виконайте аналітико-проектувальне завдання.

Під час проведення ранкової гімнастики у старшій групі на майданчику восени вихователь запропонувала дітям у вступній частині вправи з ходьби на носках, зовнішній і внутрішній стороні стопи, біг у середньому темпі в чергуванні зі стрибками на обох ногах із просуванням уперед упродовж 1,5 хв.

Виконайте завдання:

1. Чи вважаєте ви доцільним такий зміст вступної частини ранкової гімнастики? Обґрунтуйте відповідь.

2. Запропонуйте власний варіант вступної частини ранкової гімнастики для дітей старшої групи на повітрі.